

zich mag gaan, moet eveneens beslist worden naar Gods Woord. Ook daarbij is geene enkele kerk vrij. Gods Woord moet alles beheerschen.

Door het kerkverband ontstaat dus voor geene enkele kerk meer recht, dan voorzoover de kerken bij gemeenschappelijk accoord aan elkander geven, doch er komt dan vermeerdering van sterkte, evenals tien mannen te zamen sterker zijn dan één hunner alleen.⁴⁾

Deze meerdere kerkelijke vergaderingen mogen geen nieuw en bijzonder eigen bestuur ontvangen, zegt Voetius, zoodat aan de particuliere kerken eenig deel van haar volle bestuur zou ontnomen worden. Dezer vrijheid en macht mag niet geschonden worden.⁵⁾

De meerdere vergaderingen moeten optreden met broederlijke en vrije raadgevingen en stemmingen, en niet met overheidsbevelen. De afhankelijkheid moet wederzijdsch en gelijk zijn. En alle monopolies, oligarchische kunstgrepen, aanmatigheden als van Diotrephes, (vgl. III Joh. 9) moeten afwezig blijven.⁶⁾ De wijze van optreden bij oneenigheid en geschillen in de kerken moet zeer zelden, zoo ooit, zijn, dat de weg van straffe beslissing ingeslagen wordt, maar ongeveer altijd die van accommodatie, „zooals men het noemt“, van schikking, tenzij soms te vreezen scheuring of uiteengaan, of eene zeer ernstige, schokkende gebeurtenis, iets anders eischt.⁷⁾ De vraag rijst hierbij, wat met de „rigida decisio“, de straffe beslissing, en het „aliud quid“, iets anders, bedoeld wordt, en welke de rechtsgrond voor zoodanige beslissing door de meerdere vergaderingen zou zijn. Voetius antwoordt daarop hier niet. Een paar bladzijden verder spreekt hij van „directio et autoritas Ecclesiarum vicinarum“, bestuur en autoriteit van genabuurde kerken, en van „melius esse“, dat het beter is; maar met dat laatste is, zooals we in het begin van deze artikelenreeks zagen, geen goede of deugdelijke rechtsgrond aangegeven, hoe voortreffelijk het doel op zichzelf ook zij. Hier evenmin als elders heiligt het doel de middelen. Het komt ook bij straf en autoritair optreden van meerdere vergaderingen tegenover particuliere kerken en haar ambtsdragers en leden, aan op recht en roeping van Godswege. En deze dienen klaar en onbetwistbaar aangewezen te worden. Waaruit komt zulk recht van meerdere vergaderingen voort, welke kerken elk voor zich dat recht op geenerlei wijs bezitten, en wanneer de kerken in hare kerkenordening het ook niet aan elkander over zich gegeven hebben? Hoe wordt twintig of dertig maal niets, toch iets? Vanwaar bekomen afgevaardigden van kerken, die geene eigene macht over elkander hebben dan bij onderlinge afspraak, en die dus aan hunne hen afvaardigende kerken geene andere macht ontleenen kunnen, die bevoegdheid, wanneer zij ter classisvergadering of synode bijeen zijn? Hoe wordt 10 of 25 $\times$ 0 meer dan 1 $\times$ 0? Dan zouden de meerdere vergaderingen in zich zelve, boven die onderlinge afspraak bij het aangaan van kerkverband afgesproken en in de kerkenordening vastgesteld, nog eigene bevoegdheid of rechtsmacht moeten hebben. Maar dan moet toch aangewezen kunnen worden, vanwaar zij die hebben. Wanneer de kerken zich in kerkverband vereenigen, en in vergadering samenkomen, is er meer kennis en wijsheid om te oordeelen, en meer macht of kracht om iets te doen. Maar vanwaar dan meer recht of bevoegdheid om aan elkander met dwang eigen wil op te leggen, dan voorzoover tevoren onderling is overeengekomen? De meerdere vergaderingen hebben geen meer recht en zeggenschap over hare afzonderlijke kerken, dan die kerken afzonderlijk en elk op zichzelf hebben over de andere, d.i. geenerlei, behalve dan alleen wat onderling vrij is of wordt overeengekomen en vastgesteld.

Voetius stelt de vraag, of classes en synodes dwingende en beslissende macht hebben, waarmee zij hare besluiten over de leer en kerkelijke zaken en geschillen aan de kerken kunnen opleggen, zóó, dat deze verplicht zijn, die aan te nemen en uit te voeren op straffe van censuur. En hij antwoordt dan: „Zij hebben geene zoodanige macht van zichzelf en uit eigen wortel (primam et radicalem), maar ontleend en gedelegeerd, en deze

ook niet absoluut, maar hypothetisch, wanneer n.l. de waarneming daarvan, of het verdragen er van, niet in strijd is met Gods Woord.“⁸⁾ Daar spreekt Voetius duidelijk uit, dat de meerdere vergaderingen geene eigene dwingende rechtsmacht hebben om hare besluiten aan de kerken op te leggen met bedreiging en eventuele toepassing van censuur. „Non habent primam et radicalem“, d.i. zij missen van zichzelf zoodanige macht, hebben die niet als eene haar eigene of oorspronkelijke; van wortelmacht kan bij haar in dezen geene sprake zijn. Maar toch hebben zij zoodanige macht, zegt Voetius verder, doch ontleend en gedelegeerd, en dan voorts niet absoluut, maar op veronderstelling van overeenkomst harer besluiten met Gods Woord. Doch dit „ontleend en gedelegeerd“ bestaat niet. Aan wie konden zij die ontleenen, wie kon die aan haar delegeren? Dat moesten dan de particuliere kerken doen, door wier afgevaardigden de classisvergaderingen samengesteld zijn. Maar die kerken zelve bezitten zulk eene dwingende macht over andere kerken niet, zelfs niet over ééne enkele. Dan kunnen zij deze macht ook niet delegeren, en kan niemand, ook geene meerdere vergadering, die aan haar ontleenen. Hier gaat de redeneering van Voetius dus fout. Hier is niemand, aan wie zulke dwingende macht ontleend kan worden. En er is hier niemand, die haar zou kunnen delegeren. De particuliere of plaatselijke of parochiale kerken, die uiteraard hier maar alleen voor zoodanige delegatie en ontleening aan haar, in aanmerking zouden kunnen komen, missen zelve dergelijke dwingende macht. En omdat dus de meerdere kerkelijke vergaderingen niet uit zichzelf eene zoodanige dwingende macht hebben, geene eigene, oorspronkelijke, primam et radicalem, en zij ook aan niemand of niets anders haar ontleenen kunnen, volgt, dat zij die ook niet hebben. En op de vraag, die Voetius stelt, of n.l. classes en synodes dwingende macht hebben, om hare besluiten op straffe van censuur aan de particuliere kerken op te leggen, moet heel kort en zonder meer geantwoord worden: neen. Bij de samenkomst te Jeruzalem, Hand. 15, waar de apostelen aanwezig waren, en het, zoo ergens, anders had kunnen gaan, is geenerlei sprake van eenigen maatregel omtrent censuur. Die is niet voorgeschreven, zelfs niet aangeraden, voor zoover ons in Handelingen mededeelingen over die samenkomst gegeven zijn, ook niet overwogen. En zoo mogelijk nog minder is er sprake van beraamde en vastgestelde maatregelen, die deze samenkomst zou doen uitvoeren, wanneer de particuliere kerken nalatig waren, eventueel door haar voorgeschreven censuur toe te passen. We zien het, Voetius redeneert hier niet principieel, niet uit de beginselen van het Gereformeerde kerkrecht, zooals hij de verhouding der afzonderlijke plaatselijke kerken, buiten kerkverband genomen, en het wezen der meerdere vergaderingen, en het karakter der ambten, heeft bepaald. Maar hij staat in en voor de praktijk. En voor deze moet hij nu eene theorie uitenken. En zoo komt hij op de eene plaats met zijne nuttigheidstheorie van het beter-zijn, melius esse, die niet houdbaar is. En op de andere met zijne eenheids- of vereenigingstheorie als bij Israëls stammen en bij de samenvergadering van de apostelen; welke theorie evenmin opgaat, omdat de particuliere kerken geene rechtsbevoegdheid over andere hebben, die zij zouden kunnen samenbrengen, zooals elke stam van Israël in het genoemde geval, en elke apostel wel. De theorie der cumulatie faalt. En nu in de derde plaats evenzeer die der ontleening en van delegatie of overdracht, omdat hier geene kerken zijn, die zulke dwingende macht zouden kunnen delegeren, en aan welke zoodanige bevoegdheid ontleend zou kunnen worden.

S. GREIDANUS.

8) *Probl. An classes aut synodi habeant potestatem coactivam, hoc est, Ecclesiasticam definitivam; qua possint Ecclesiae decreta sua de dogmatibus, negotiis, et causis Ecclesiasticis imponere, ita ut ea teneantur recipere et executioni mandare, sub poena censurae? Resp. Non habent primam et radicalem, sed mutuam et delegatam: eamque non absolutam sed hypotheticam, si scilicet observatio eorum, aut tolerantia non repugnet verbo Dei, p. 294.*

UIT DE SCHRIFT

Ziet, — Ik.

En ziet, Ik ben met u allen al de dagen, tot de voleinding der wereld.

Matth. 28: 20.

Het is ongetwijfeld Jezus' bedoeling geweest, met dit woord op Zichzelf, en op Zichzelf alleen, te wijzen. Blijkens het oorspronkelijke toch spreekt Hij met hoogen nadruk het woord „Ik“ uit: „Ziet, — Ik“; en allicht zal Hij met een gebaar de aandacht der discipelen op Zijn persoon hebben gevestigd.

Jezus geeft hier een afscheidswoord. Hij zal zoo aanstonds de aarde verlaten. En Zijn Kerk blijft hier, met de daar juist opgedragen taak om door Woord en Sacrament zich uit te breiden over alle

volken. Zij zal dus strijdende Kerk moeten zijn. Nog weten de apostelen nauwelijks wat hun daarbij van den kant der wereld zal bejegenen. Maar de vijandschap der Joden kan het hun reeds gezegd hebben. En Jezus weet ten volle wat komen zal. Al wat in de wereld tegen God en Zijn Gezalfde is, zal saamspannen om de Kerk en het Rijk van Christus tegen te staan. Daar staan de discipelen, nog betrekkelijk veilig. En daar is in hen de Kerk, nog schijnbaar zoo rustig. Doch het zal spoedig losbarsten. Als de Kerk haar pas ontvangen opdracht gaat vervullen, dan komt het, Vervolging, ketterij, satan, de poorten der hel, zonde, verzoeking. Dan komt hóél die strijd, die nu reeds alle eeuwen dóórgaat; de strijd om de Kerk des Heeren van de aarde weg te dringen. Dan komt ook de worsteling van den enkelen geloovige tegen zonde en vleesch en ongelooft; zijn strijd om zalig te worden. Dan komt de gróóte kerkhistorie, en de kleine kerkhistorie.

En wat zet Jezus nu als de eenige kracht tegenover al die vijandige machten?

Laten wij hier den nadruk leggen, — en dárven leggen, — waar Jezus dien legt.

„Ziet“, zegt Hij eerst, om de opmerkzaamheid te wekken; want Hij gaat iets zeggen, waaraan ze hun volle aandacht moeten geven, en dat zij voorgoed moeten blijven vasthouden.

„Ziet, — Ik!“ En Hij wijst op Zichzelf alleen. Tegenover al wat haar vijandig is, heeft de Kerk Hem, den Christus; geen andere macht. En wanneer zij dien Christus aangrijpt en vasthoudt, en nevens Hem niets heeft; wanneer ze zich houdt aan dat ééne: — „Ziet, Ik!“ dan heeft ze genoeg, dan is ze onoverwinnelijk.

En zoo kon Jezus thans spreken. Want het is een hemelvaartswoord. Christus staat gereed den troon van hemel en aarde te bezetten. Hem wordt alle macht gegeven. En op dien troon zit Hij met alle schatten van Zijn werk; met Zijn bloed en Zijn Geest; met Zijn wijsheid, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en volkomen verlossing; met al de krachten van Zijn Kruis en Zijn opstanding. En zóó zegt Hij: — Ik! Het is een overwinningwoord. Het is een roep tot Zijn Kerk, dat deze toch niets anders hebbe dan Hem alleen; en een verzekering, dat zij aan haar Christus voor alles genoeg heeft.

Ach, had de Kerk dit immer in acht genomen! Had zij nooit op enige andere macht of hulp gesteund, en zich altijd gehouden aan den persoon en de kracht van haar Christus! Hoe zou ze minder teleurgesteld zijn geweest, meer kracht hebben ontwikkeld, en schooner gestalte vertoond.

Zoo zij geleefd had bij dit afscheidswoord, waarmee Christus haar de eeuwen inzond: — „Mijn Kerk, Ik, Ik alleen ben uw knecht“; zoo zij, in verloochening van alles naast Hem, alleen in Hem geloofd, en uit Hem geleefd en gestreden had, en de rank alleen den wijnstok had gekend als haar levenskracht, — hoe zou de overwinning, waarmee Jezus dit woord zeide, aan háár gezien zijn.

En wij persoonlijk. Gaan wij nu eens na in ons leven, hoe en wat het zou geweest zijn, indien we ons gehouden hadden aan dit laatste woord van Christus op aarde; indien nu eens onze eenige kracht Christus geweest ware, en niets anders; in den strijd tegen de zonde, in de richting van ons leven, in het geloofswerk, in het gebed en de hope, in onze zelfverloochening, in beproeving en leed, in den weerstand tegen vleesch en lusten, in den strijd om het eeuwige leven te verwerven. — o, wat heeft Jezus toch gelijk gehad, toen Hij zeide: „Ziet, Ik!“ Het is de oplossing van alles.

Laat Hij het dan nu nog wéér zeggen. En laten wij onze ziel toch geloovig en biddend spannen, om het te hooren en te volbrengen.

„Ziet“, zegt Hij nog altijd. Hij roept onze opmerkzaamheid, opdat we, in bidden en waken, den blik niet van Hem afwenden.

Als we het verliezen zullen tegen de zonde, — „Ziet“, zegt Hij dan, en wijst op Zichzelf; in Hem is kracht.

Als onze ziel mat en het gebed verflauwd is, „Ziet“, zegt Hij, opdat we hulpeloos ons op Hem werpen. Wiens Geest berleving kan schenken.

Als onze schuld drukt, en we te kleinmoedig zijn om te gelooven in de verzoening onzer zonden, dan wil Hij dat we van alles afzien, en niet anders aanschouwen dan Jezus Christus, in Wien alles volbracht, en ook de grootste schuld betaald is.

En in de ure van ons sterven, daar staat Hij nóg weder, en zegt: — „Ziet, Ik, Ik alleen!“ opdat we in vrede heengaan naar dat Woord.

U.

v. A.

KERKELIJK LEVEN

Behoorlijk redres?

In „De Heraut“ van 1 Mei j.l. ontzag Prof. Dr. H. H. Kuyper zich niet, te mijnen aanzien de pertinente onwaarheid te debiteeren, dat ik mij op de Synode van 1926 tegen de afzetting van Dr. J. G. Geelkerken zou ver-

4) „...robore decem hominum collectum (comparatum) cum robore cuiusque ex illis decem, p. 189.

5) Ut serviat haec combinatio dirigendae, conservandae, promovendae libertati ac potestati Ecclesiasticae singularium; non vero ut eam tollat aut laedat!... Ne novum et peculiare regimen, aut pars aliqua integralis regiminis Ecclesiastici, quod singulis Ecclesiis iure divino competit, huius correspondendae aut convenientibus correspondentibus tribuatur aut approprietur, p. 251.

6) Ut habeantur per fraternas et liberas collationes consiliorum; non per magistralia electa.... Ut dependentia sit mutua et aequalis; contra absint omnia monopolia, omnia artificia oligarchica, omnes Diotrephon usurpationes, p. 251.

7) Modus regiminis classici et synodici in his potissimum conspiciuntur. 1. Quod semper, imprimis in casu dissensionis alicuius Ecclesiae aut classis a suo iudicio, convictionibus scripturae et persuasionibus caritatis iterum atque iterum repetitis dissentientibus, ad consensum adducere satagat; quodque in questionibus facti, et controversiis inter membra synodici, inter synodica et populum aut partem ejus, inter synodica et synodica, inter classes et classes exortis, aliisque quae regiminis et disciplinae executionem concernunt, rarissime, immo vix unquam rigidae decisionis viam inest, sed semper fere accommodatio (uti vocant): nisi forte Ecclesiae aut Ecclesiarum metiendus scissura aut dispersio, aut gravissima consensio aliud quid postulet, p. 254.

zet heb
Greydar
heeft te
kerker
Hoew
op deze
Synode
J. G. G.
Greydar
vóór ste
het twee
gadering
Prof. D.
waarhei
feil zo
amende
Alle
op zijn
„Laat u
memori
Prof. G.
eerste a
te Asser
kerken
Metterd
besprek
ingehra
eindsten
zijn ste
gegeven
heeft hi
Hier
dat ik b
bij de
mij tuge
maar hi
voorbeh
En hi
de, dat
gold, en
telijke,
vergade
En b
Greydar
mité zij
wel op,
notulen
Maar te
Comité
eene wi
ik nog
En d
Dr. J.
een dog
klaring
kenen“,
durend
zag hij
aan der
Acta Sy
Nooit
noch in
Dr. J. C.
Mijn
G. Geel
nangaat
Deani
te dezer
dat doo
Heraut“
nomen,
Ik za
karakte
Hier

De pr

Einde
catie va
afgekome
het V. l
En de
mogen
mooiing
en daar
tatie uit
telijke
men tij
doch da
den teri
blik gek
Laten
hetgeen
n.l. in e
op de
bracht,
afgelegd
Wij
in blad
weeleg
meeleve
wenscht
Event
een zek
maar o
niet lui
ken ant
thode i

kerk moeten
lijks wat hun
al bejegenen.
het hun reeds
e wat komen
en Zijn Ge-
k en het Rijk
aan de disci-
ar is in hen
Doch het zal
pas ontvan-
mt het. Ver-
er hel, zonde,
die nu reeds
de Kerk des
n. Dan komt
loovige tegen
rijd om zalig
kthistorie, en
kracht tegen-
— en dürfen
kzaamheid te
waaraan ze
dat zij voor-

zelve alleen.
heeft de Kerk
cht. En wan-
vasthoudt, en
ze zich houdt
ft ze genoeg.

Want het is
at gereed den
l. Hem wordt
on zit Hij met
Zijn bloed en
htvaardigheid,
essing; met al
n opstanding.
overwinnings-
dat deze toch
; en een ver-
voor alles ge-

cht genomen!
ht of hulp ge-
den persoon
e zou ze min-
kracht hebben
rtoond.
swoord, waar-
ad: — „Mijn
; zoo zij, in
alleen in Hem
reden had, en
kend als haar
vining, waar-
ar gezien zijn.

n, hoe en wat
ons gehouden
Christus op
racht Christus
en strijd tegen
wen, in het ge-
l, in onze zelf-
l, in den weer-
den strijd om
— o, wat heeft
de: „Ziet, Ik!”

ggen. En laten
d spannen, om

roept onze op-
en waken, den

n de zonde, —
Zichzelfen; in

verflauwd is,
s ons op Hem
an schenken.
leinmoedig zijn
er zonden, dan
en niet anders
in Wien alles
d betaald is.
daar staat Hij
alléén!” opdat
voord.

v. A.

EVEN

g Prof. Dr H. H.
le pertinente on-
de Synode van
elkerken zou ver-

zet hebben. Hij schreef: „Nu is het bekend, dat Prof. Greydanus op de Synode te Assen zich evenzeer verzet heeft tegen de afzetting van Dr Geelkerken en van de kerkeraadsleden, die aan diens zijde stonden”.

Hoewel ik terstond in „De Reformatie” van 6 Mei j.l. op deze fout attent maakte, en uit de gedrukte Acta der Synode van 1926 (die in art. 242 het vonnis over Dr J. G. Geelkerken bevatten, en daar dan zeggen: „Prof. Greydanus verzocht aantekening in de acta, dat hij vóór stemde onder voorbehoud, dat hij niet instemt met het tweede argument: het verzet tegen de kerkelijke vergaderingen”), de waarheid in dezen voorlegde, gevoelde Prof. Dr H. H. Kuiper zich blijkbaar toch niet door waarheidsliefde en nobelheid van zin gedrongen, zijn feil zoo spoedig mogelijk te herstellen en behoorlijk amende honorable te doen.

Althans eerst in „De Heraut” van 22 Mei j.l. komt hij op zijne woorden van 1 Mei j.l. terug. Hij schrijft dan: „Laat me echter, voordat ik deze discussie voortzet, een memorieel door mij begaan met verontschuldiging aan Prof. Greydanus herstellen mogen. Ik schreef in mijn eerste artikel, dat Prof. Greydanus reeds op de Synode te Assen zich verzet had tegen de afzetting van Dr Geelkerken en de kerkeraadsleden die aan zijn zijde stonden. Metterdaad heeft Prof. Greydanus in de voorafgaande besprekingen, die in Comité zijn gehouden, bezwaren ingebracht, maar wat mij ontgaan was, bij de publieke eindstemming heeft hij, zij het onder zeker voorbehoud, zijn stem aan het afzettingsvonnis van Dr Geelkerken gegeven. Wat de afzetting der kerkeraadsleden betreft, heeft hij, zooals ook de Acta melden, tegengestemd”.

Hier zegt en suggereert Prof. Dr H. H. Kuiper dus, dat ik in Comité-vergadering anders gesproken heb, dan bij de publieke eindstemming; in Comité-vergadering mij tegen de afzetting van Dr J. G. Geelkerken verzet, maar bij de publieke eindstemming mij toch met zeker voorbehoud er voor verklaard.

En hij zegt en suggereert met deze woorden ten tweede, dat mijn voorbehoud slechts een deel mijner bezwaren gold, en dat ik nog andere bezwaren had dan kerkrechtelijke, dan deze n.l., dat men „verzet tegen de meerdere vergaderingen” maakte tot eenen grond voor afzetting.

En hij schrijft ten derde: „Metterdaad heeft Prof. Greydanus in de voorafgaande besprekingen, die in Comité zijn gehouden, bezwaren ingebracht”, en past dus wel op, dat hij niet gecontroleerd kon worden. Want de notulen der Comité-vergaderingen zijn niet gepubliceerd. Maar toch onthoudt hij er zich niet van, over het in Comité-vergadering behandelde te schrijven en dat op eene wijze, die de geheel onjuiste suggestie wekt, alsof ik nog andere bezwaren had dan kerkrechtelijke.

En dat is louter onwaarheid.

Dr J. G. Geelkerken is afgezet op tweeërlei grond; op een dogmatischen: „wegens zijn weigering om de verklaring door de Synode van hem gevraagd te ondertekenen”, en op een kerkrechtelijke: „wegens zijn voortdurend verzet tegen kerkelijke vergaderingen, wier gezag hij niet erkennen wilde, omdat Dr Geelkerken zich aan deze schorsing niet heeft onderworpen”, art. 242, Acta Synode 1926.

Nooit echter heb ik mij, noch in Comité-vergadering, noch in publieke zitting, verzet tegen de afzetting van Dr J. G. Geelkerken op dogmatischen grond.

Mijn verzet gold nooit iets anders, zoowel wat Dr J. G. Geelkerken betreft, als wat bedoelde kerkeraadsleden aangaat, dan het kerkrechtelijke.

Desniettemin schreef Prof. Dr H. H. Kuiper, wat hij te dezer zake in „De Heraut” van 1 Mei j.l. schreef, en dat door mij werd medegedeeld, en schreef hij in „De Heraut” van 22 Mei j.l. wat hier door mij werd overgenomen, en dat als redres zou moeten dienen.

Ik zal het woord, dat dit doen naar waarheid zou karakteriseren, niet neerschrijven.

Hier was méér, en wat anders, dan een „memorieel”.

S. GRELDANUS.

De publicatie van de Vrije Universiteit.

Eindelijk is dan de zoo vurig verlangde vervolpublicatie van de H.H. Directeuren onzer Vrije Universiteit afgekomen, en dat niet, gelijk de eerste maal, alleen in het V. U.-blad, maar thans ook in onze dagbladen.

En daar wij volgens officieel schrijven deze publicatie mogen beschouwen als een antwoord op heel onze bemoeiing, met onze mededeeling van Januari begonnen en daarna in mondelinge samenspreking met een Deputatie uit het College van H.H. Directeuren en in schriftelijke correspondentie voortgezet, en wij reeds geruimen tijd tot eenige publicatie hebben willen overgaan, doch daarvan steeds weer door bepaalde oorzaken werden teruggehouden, is dan thans zeer zeker het oogmerk gekomen, waarop wij niet langer mogen zwijgen.

Laten wij dan allereerst uitvoering mogen geven aan hetgeen reeds van den beginne aan ons voornemen was, n.l. in een samenvattend schrijven van replek te dienen op de zakelijke bezwaren tegen onze verklaring ingebracht, zoowel wat betreft de wijze, waarop die werd afgelegd, als ook den inhoud daarvan.

Wij zullen vanzelfsprekend niet herhalen wat reeds in bladen als „De Reformatie” en „De Wachter” ter weerlegging van die bezwaren werd aangevoerd. Ieder meelevend Gereformeerde toch heeft daarvan desgewenscht kennis kunnen nemen.

Evenmin zullen wij ook maar even ingaan op hetgeen een zeker blad, dat zich wars van alle polemiek noemt, maar onderwijl, wat trouwens vanzelf spreekt, zich toch niet buiten den strijd houden kan, in z.g.n. Weekdrukken anoniem heeft opgemerkt aangaande de motie-methode in het algemeen. Zulk een polemiseren is aan

issus de Calvin onwaardig. Ridderlijkheid eischt open vizier.

Het dunkt ons echter „niet ondienstig aan het vele, dat steeds ad pro werd aangevoerd, onzerzijds nog het volgende toe te voegen.

Dr van Es, die in de „Leeuwarder Kerkbode” op de hem eigen wijze, welke allermint onze waardeering kan hebben, tegen onze verklaring zijn stem verheven heeft, heeft de opmerking gemaakt, dat de materiele bedoeling der „motie” hem „vrij duister” was. Dit spijt ons buitenmate zeer, daar wij meenden onze bedoeling toch duidelijk genoeg in het derde onderdeel van onze verklaring te hebben aangegeven. Het wil er bij ons maar moeilijk in, dat Dr van Es deze bedoeling niet begrepen zou hebben, en wij kunnen dan ook bezwaarlijk anders onderstellen dan dat hij gezocht heeft naar een bedoeling achter de bedoeling, hetgeen in onze dagen helaas meer voorkomt. Maar dan ligt de oorzaak der duisternis niet bij ons, doch bij onzen opponent. Gelijk dan ook de H.H. Directeuren onze bedoeling wel begrepen hebben, naar ons in het genoemde onderhoud met een Deputatie uit hun midden gebleken is. Wij mogen wel aannemen, dat Dr van Es, die zelf Curator is, van H.H. Directeuren dienaangaande wel meer licht zal hebben ontvangen.

Verder had Dr van Es, wanneer hij ons herinnert aan de jaarvergadering, waar wij z.i. met onze bezwaren ter tafel hadden moeten komen, en aan het recht van enquête op die vergadering, wel mogen spatieren het woordje „lid”, wanneer hij o.a. schrijft: „waar niet alleen het jaarverslag besproken wordt, en ieder lid der vergadering gelegenheid heeft, wat daarmede samenhangt ter sprake te brengen, maar de vergadering zelfs het recht van enquête heeft” (Art. 11, Huish. Regl.), terwijl wij hem dan onzerzijds voor dat lid-zijn mogen verwijzen naar Art. 2 van datzelfde Huish. Regl. Ook had hij om volledig te zijn wel mogen vermelden, dat zulk een enquête alleen kan worden ingesteld, wanneer volgens Art. 11 Huish. Regl. „een daartoe strekkend voorstel door minstens 12 leden (zie Art. 2 Huish. Regl. Ondert.) der vergadering wordt gedaan”.

Wanneer Dr van Es tenslotte er op meent te moeten wijzen, dat niet de secretaris, maar de eerst-ondergetekende de mededeeling aan „De Reformatie” heeft toegezonden, en hij den indruk wekt, als zou dit een eigenmachtige daad van den eerst-ondergetekende zijn geweest, dan mag hem worden gezegd, dat hier alleen een kwestie van werkverdeling achter zit en niets anders. Andere bladen ontvingen haar eveneens van hem. Waaruit men a.u.b. niet moet concluderen, dat blijkbaar die eerst-ondergetekende niet veel heeft te doen, maar bedenken moet, dat er gelukkig meer menschen zijn dan hij, die werk genoeg hebben. Trouwens, dat heel de zaak niet alleen hem ter harte gaat, hebben H.H. Directeuren uit het vermelde onderhoud wel kunnen opmaken, als ook uit de daarna gevoerde correspondentie.

Eindelijk zijn we dankbaar, dat Dr van Es „natuurlijk niet twijfelt aan „de hartelijke liefde” tot de Vrije Universiteit van onzen Ring”.

Wat vervolgens een subscriptie van Prof. Hepp betreft bij een gedeelte uit het art. van Dr van Es in „Credo”, wanneer zijn Hooggeleerde daar de vraag stelt: „Berekent men wel de draagwijdte van deze dingen? Ziet men geen gevaren?”, dan zouden wij hem willen antwoorden: „Ja, Professor, juist omdat wij gevaren zien, hebben wij ons niet verantwoord geacht te zwijgen. Doch heeft U deze vraag, al eer U haar tot anderen richt, al wel eens eerst aan Uzelf gesteld?” Neen, Hooggeleerde Heer en Broeder Hepp, hier is allermint een „trachten” den ander „met moties te bestoken”, maar een hartelijk gemeende dienst der liefde, die zoekt de waarheid en het recht.

Hiermede dan meenen wij, na al hetgeen reeds in verschillende persorganen werd aangevoerd ter verdediging van onze handelwijze, te kunnen volstaan.

Rest ons nu nog rekenschap te geven van onze waardeering (neutraal begrip) van het perscommuniqué, door H.H. Directeuren 10 Mei j.l. verstrekt.

Of wij ons in die mededeeling van H.H. Directeuren en Curatoren geheel en al kunnen vinden, en wij ons ten volle gecontenteerd gevoelen?

Wij zijn om te beginnen reeds dankbaar, dat H.H. Directeuren en Curatoren hun teleurstelling hebben uitgesproken over den gang van zaken en uiting gegeven aan hun vertrouwen, dat „in dit opzicht een herhaling zal worden vermeden”. Wij vertrouwen gaarne, dat hun vertrouwen een gegrond vertrouwen is en zal blijven.

Wat de teleurstelling betreft over „de publicatie en verbreiding van opvattingen op principieel terrein, die nog niet voldoende in eigen kring zijn bezien”, wij meenen hier te mogen lezen, dat Curatoren een onderlingen principieelen strijd der hooggeleerden buiten den kring der V. U. afkeuren. Wij stellen dit reeds op prijs, daar juist dit de propaganda voor de Universiteit in den weg staat, om welke reden onze Ring destijds dan ook tot haar verklaring overging. Evenwel achten wij de redactie der genoemde zinsnede niet gelukkig, daar het uitsluitend publiceren van opvattingen, die reeds voldoende in eigen kring zijn bezien tot de practische onmogelijkheid behoort. Het gaat er dan ook niet om, DAT men publiceert, doch WAT en HOE.

Hetgeen ons echter vooral niet heelemaal bevredigt is de vaagheid, welke er ligt in de formulering: „de wijze, waarop de polemiek naar aanleiding daarvan is gevoerd”. We zijn er toch n.l. niet ten volle gerust op, dat b.v. de bekende brochurereeks „Dreigende Deformatie” niet zal worden vermeld. Zij kan b.v. als op de manier in het laatst vermelden nummer met citaten (Zie vervolg op blz. 316.)

Zomer's intocht.

Het woord zomer brengt ons bijna een weemoedig glimlachje om de lippen. Althans op het oogenblik waarop ik aan de toetsen van mijn schrijfpiano dit stukken ontlok, is het meer een temperatuur voor gepofte kastanjes dan voor grape-fruit. Toen ik mijn werk begon, bestonden er nog van die voorhistorische zomers, waarin de zon einde-April de lokaaltjes leegscheen. Maar sedert kwam de zomertijd en week het zomerweer. Bijna zouden wij een vuurpot op straat zetten inplaats van ons kathedertje op te slaan. Toch moeten wij ons gaan instellen op den zomerdienst en is die gedeeltelijk al aangevangen. Mijn collega Scholtinger zit reeds eenige weken in de cabine van zijn auto-met-den-Bijbel en verkondigt aan Franken, Friezen en Saksers het evangelie. In gedachten zie ik hem bezig, op een Drentschen brink, in een Friesche reet of op een Hollandschen dijk. Gaat het, collega? vraag ik en de man met den taaien wil antwoordt eenvoudig: Het moet gaan! Het moet, wat is er nog meer te zeggen? Dominee Retel spant zijn tentdoek uit, slaat zijn kofferorgeltje open en beweegt zich „als een platte man”, d.w.z. amicaal en verrouwelijk, onder zijn Noorderlingen. Dreigend Tekort! adverteerde hij in onze bladen, maar tekort aan werk schijnt hij niet te hebben! De boeg van de „Geos” doorklieft onze waterwegen om aan de varende gemeente de blijde boodschap te brengen en Het Anker praait allen, die zonder anker dobberen op 's levens zee. In honderd plaatsen halen onze evangelisatiecommissies de eenvoudige kathedertjes voor den dag om Straatprediking te gaan houden, de zangers slaan hun Stemmen des Heils open en de muzikanten poetsen hun instrumenten. Vriend Storm, weet je nog van dien ouden tijd, toen jij en ik een soort van rariteiten waren? (Dat ben je nog, hoor ik je al lezend opmerken! Van 's gelijken, collega!)

De kiosken van de Strandzending krijgen een verfje voor het seizoen, ze willen aan een zanderig en landerig publiek de Goede Tijding doen hooren. Zondagschoolmeesters zitten te piekeren op het nieuwe spoorboekje, want zij gaan een dagje uit met de kinderen uit de slum, als de kas het toelaat. De kas schijnt zoo iets nooit toe te laten, maar vriendelijke menschen tasten in den zak en het zal dit jaar weer gaan. Velen gaan op de bekende evangelisatieconferentie te Woudschoten het tienjarig bestaan van het Centraal Verband vieren om de broeders te zien en moed te grijpen. Onze broeders en zusters in België zullen in de bosschen van de oude bisschopsstad Mechelen hun hagesprake houden. God zegene het land van onze 37 Artikelen, de oude stad van Vader Willem, het Antwerpen van Marx! In onze dagen vol beklemming denk ik vaak terug aan die jaren toen de typografen des geloofs den Bijbel in hun donkere kelders drukten, dat was toen geen beschut bedrijf, wáárlíjk niet! Mijn gedachten zijn bij de marskramers die den Bijbel brachten, sluipend door de wachtposten aan de stadspoort. Bij de helden van de Peel en van de Oostzaner gouw! Crapaud! Crapaud! wat hebt gij van ons gemaakt! Dan hoor ik onze jongens belijden op hun gouden toogdag: Wij willen óók zoo wezen, Hun zonen, niet ontaard! Ja, lieve Heere, onze geest is gewillig, maar zwak is ons vleesch. En Hij antwoordt in het evangelie: Ik met u — al de dagen!

Ook andere arbeid zoekt zijn zomergewaad aan te trekken. Straks zullen onder het lommer der bosschen of in een ouden kasteeltuin de belangen der Zending bepleit worden. Ook de kerk des Heeren heeft haar buitenlandsch nieuws. Gode zij dank, er rollen niet alleen tanks door de wereld, er snorren niet enkel bommenwerpers door de lucht. Er zijn nog andere quaesties dan de strijd om de Pacific en de netelige zaak van de Sudeten! Misschien bezoekt de Heere ons zoo zwaar, omdat wij meestal op den verkeerden atlas turen! Ik zie de goeroes staan op de kansels van hun witte kerkje en de bijbelvrouwen uitgaan in de dessa's van Java en in de Soembaneesche kampongs! Wij houden de paarden des Konings niet bij, hier in het Moederland. God geve ons een zending-zomer! Zoo is alles in voorbereiding. Onze jeugd organiseert haar meetings in boomgaard en duinpan, onze landelijke organisaties beleggen hun toogdagen. Het zomer-risico bezorgt menigen organisator benauwde droomen, wie weet niet mee te praten van verregende meetings of van jaarvergaderingen waarop men bandde in het zweet? Maar het zweet van den arbeider is sweet en wie voor de goede zaak geen nat pak overheeft, is geen knip voor den neus waard!

Pakt aan, pakt allen aan! Geen schooner zomer dan een actieve zomer!

En Gij, Die het gelaat des aardrijks vernieuwt, vernieuw ook de harten Uwer kinderen!

N. B.

van personen buiten de V.U. tevens bestriden opvattingen van collega's binnen de V. U. Trouwens, wij spreken het reeds nu uit, dat wij het niet anders kunnen zien dan dat ook de verschijning van een brochure op de wijze gelijk zij tot nu toe het licht zagen, ook al zou die alleen maar gaan tegen opvattingen van een collega of collega's aan de Theol. Hoogeschool en die aan de Vrije Universiteit geheel buiten schot laten, wel degelijk valt onder de zorg van H.H. Curatoren. Een goede inter-academische verstandhouding komt ook de betrokken instellingen ten goede. En het tegenovergestelde is evenzeer het geval.

Wij vertrouwen, dat het vertrouwen van H.H. Curatoren op zijn minst gegrond is op het feit, dat zij van Prof. Hepp de toezegging hebben ontvangen, dat hij tegen geen enkelen collega meer in het publiek zal ageren op de wijze, gelijk hij tot dusver deed, en dat hij zich ook met collega's aan onze Theol. Hoogeschool en des noods met H.H. Curatoren dier inrichting zal verstaan, wanneer hij meent ernstige principiële afwijking bij een of meer te moeten constateren, alvorens tot eenige publicatie over te gaan.

Ons staat dan momenteel niet anders te doen dan rustig afwachten. Want we mogen natuurlijk na deze tweede publicatie van de zijde der H.H. Directeuren weer op een vervolg rekenen. En we hopen, dat dit vervolg nu niet tot Mei 1939 zal behoeven te wachten.

We zijn dankbaar, dat H.H. Curatoren hun volle aandacht blijken te geven aan de zaak, die ieder meelevend Gereformeerde bezig houdt, spreken ook gaarne uit, dat wij ervan overtuigd zijn, dat hun Curatorchap allesbehalve een sine-cura is en bidden hun van heeler harte de noodige wijsheid en voorzichtigheid toe, maar ook de evenzeer onontbeerlijke vastberadenheid en beslistheid; en geve de HEERE, onze God, dat hun bemoeiing niet ijdel blijke te zijn. Hem ter eer en onze Vrije Universiteit en heel ons Gereformeerd leven tot heil.

P. S. Men blijkt gevraagd te hebben, wie er toch wel achter ons optreden mocht staan. Wij verklaren bij deze, dat hoegenaamd niemand, van wat staat of kwaliteit ook, ons ook maar op eenigerlei wijze tot onze verklaring heeft gestimuleerd.

Namens den Ring Roermond-Venlo,

De J. GROEN Jr., praeses.
Ir D. W. VAN GELDER, secr.

Prof. Dr S. Greijdanus.

Naar wij vernemen is bij gelegenheid van het 40e eeuwfeest van het bekende college in Debrecen (Hongarije), dat de moederschool van de Universiteit aldaar geworden is, volgens bericht van den rector der Universiteit, aan Prof. Dr S. Greijdanus het eere-professoraat aangeboden bij gelegenheid van dit feest, in October te houden, zulks op voordracht van de theologische faculteit, de curatoren en de kerkelijke instanties. Wij verblijden ons in deze eervolle onderscheiding ten zeerste. Wij mogen ook namens onze lezers Prof. Greijdanus, die aan ons blad meermaals meewerkt, hartelijk gelukwensen.

K. S.

Vonkenbergs werk herdacht.

Onder groote belangstelling heeft deze week de Ned. Bond van J.V. op G.G. herdacht, hoe een halve eeuw geleden Ds J. E. Vonkenberg een aanvang gemaakt heeft met de organisatie van den Bond. Hoe is dit werk gezegend! Men kan ze in alle plaatsen herkennen, de mannen, die in hun jonge jaren opkwamen in en voor het verenigingsleven. Parallel met de actie, die op het terrein van het hoger onderwijs gezorgd heeft voor „officiëren“, liep nu dit werk, dat voor een „leger“¹⁾ zich inspande; en God heeft dezen arbeid doen wassen en in meer dan één opzicht ook helpen fundeeren. Wij verblijden ons daarover hartelijk. We gelooven, dat ons kerkelijk leven zonder dezen Bond een krachtcentrum zou missen, waaraan het toch groote behoefte heeft; en we hopen van harte, dat de leiding van den bond ook in de komende jaren zal doen wat Vonkenberg steeds gedaan heeft: uit eigen ogen zien, en niet vragen naar het geveene, niet vragen naar het getal, niet buigen voor de concrete situatie in een bepaalde tijds-spanne, doch de lijnen van het gereformeerde denken scherp trekken, onpartijdig afkeuren wat af te keuren valt ook in eigen kring; de vraag, die Christus stelt: „Wilt gijlieden ook niet heengaan?“ opzettelijk en nadrukkelijk de consciëntie voorleggen bij allen, die haar noodig hebben, en de uitkomst van dit gehoorzaamheidswerk overlaten aan Hem, die er vele beloften voor gegeven heeft.

We hopen dit met name in den tegenwoordigen tijd. Aan ongevraagde adviezen heeft het den Bond niet ontbroken in de laatste tijden. Enkele maanden geleden nog was er een hoogleeraar, die adviezen gaf tegen „smokkelaars“ (binnen-smokkelaars van nieuwe leiders n.l.). Of dit advies in de qualificatie van het door dezen schrijver gesignaleerde of gevreesde bedrijf de ziel der jongeren recht deed, zij aan zielekundigen overgelaten. Wij voor ons weten niet af van eenigen smokkelhandel in het verleden, niets ook van smokkelplannen in het heden. We weten wel, dat het goed zal zijn, als ook in de bondsleiding — dit begrip nu in zijn ruimsten omvang genomen — een ernstig streven wederom aan den dag treedt om de strakke lijnen van Vonkenberg vast te houden, zonder rechts of links te zien, of — naar binnen. Dit thetische werk zal vanzelf alle partijdigheid den pas afsnijden, en de vraag, of een waarschuwing tegen „smokkelaars“ soms ook een verkapte protectie van het lijdelijk verzet tegen het verzet tegen partijdigheid kan weren, automatisch overbodig maken.

Bij een jubileum pleegt men naar het verleden terug

te zien. Zoo nam ik ook in deze dagen weer eens inzage van de referaten, die op de verschillende bondsdagen van 1918, 1920, 1922, 1924 zijn gehouden. Twintig jaar geleden, dat is in 1918, sprak Prof. Grosheide over het onderwerp: „Wij blijven Gereformeerd“. Tot onzen troost ontdekten we daar, dat de hoogleeraar sprak van „gevaarlijke elementen“, die in „elke leer“ aanwezig zijn. Onwillekeurig dacht ik toen aan het alarm, dat Prof. Hepp, de waarschuwer tegen den smokkelhandel hierboven bedoeld, hies, o.m. ook naar aanleiding hiervan, dat hij in de vele pagina's schrift van ondergeteekende ook één, zegge één regel aantrof, waarin gesproken werd van een gevaarlijk element. Een troost vond ik het ook, dat Prof. Grosheide in hetzelfde referaat de jonge menschen (let wel, onze jeugd) er op wees, dat hij zulk een „gevaar“ zag „bijzonder in de leer van de gemeene genade of algemeene genade“. De hoogleeraar vond wel „dit leerstuk typisch Gereformeerd“, al kwam er ook bij Roomschen en Lutherischen iets „van dien aard“ voor, vond het ook begrijpelijk, „dat deze leer juist in de 19e eeuw met nieuwe kracht naar voren is gekomen en breed uitgewerkt“, maar achtte het toch noodig er op te wijzen, dat „bij de algemeene genade op 'genade' en niet op 'algemeen' de meeste nadruk behoort te vallen. Om het algemeene — aldus nog steeds Prof. Grosheide — „gaat het niet, maar om de genade.“ Enkele regels verder lezen we: „Daar is in deze leer meer, wat ik kan en mag doen, dan wat ik moet doen.“ „Alleen, wie steeds weer zijn uitgangspunt neemt in het centrum der bijzondere genade en vraagt, wat heb ik als geloovige te doen om God mijn dank te betalen voor de verlossing ontvangen in Christus' bloed, zal het leerstuk der algemeene genade recht kunnen gebruiken.“ In hetzelfde verband wees de referent er ook nog op, dat de „onder ons wel eens te ver gaande kultuurvereering“ een „misbruiken van de gemeene genade“ was.

Werden in deze week — maar het zal wel niet — dergelijke klanken gehoord op den Bondsdag, dan zou menig oor zich spitsen, en mogelijk iemand weer aan een smokkel-affaire denken. Dit laatste zou dan echter ook weer in dit geval overbodig zijn; want enkele regels later geeft de referent een omschrijving van de cultuur, ontleend aan Roessinghs „Persoonlijkheid en cultuur“ (1916); een omschrijving dus, welke allicht de referent zelf thans niet meer zou aanvaarden.

Wat ons in dit referaat interesseert, is de uitspraak van den referent, dat zulke vraagstukken, zij het dan ook op bepaalde wijze en met voorzichtigheid, ook de J.V. aangaan. „Ik jaag niet naar hooge dingen en toch geloof ik, dat ook in dezen kring over de pasgenoemde punten moest worden gesproken. Ik meen inderdaad, dat ook ons eenvoudige volk in al deze zaken een roeping heeft.“

Ondergeteekende meent het in 1938 ook; en het zal hem verblijden, als de leiding van den Bond in de toekomst bewijst, het daarmee eens te zijn geworden. Want tot de stellingen van Prof. Grosheide behoort ook de uitspraak, dat „een verkeerd opvatten van het leerstuk der algemeene genade“ aanleiding geeft tot „verslapping en achteruitgang“.

Twintig jaar geleden, — toen sprak in dezelfde vergadering Prof. Dr H. H. Kuyper. Hij betoogt, dat het gereformeerde leven een „eigen stijl“ heeft, „die niet straffeloos kan worden geschonden. Geen uitbouwswel van Engelsch Methodisme, geen torensplis van Duitsche Philosophie behoort bij ons Gereformeerd huis“. Enkele regels verder lezen we een waarschuwing tegen het „algemeen christelijke“, tegen „het christendom boven geloofsverdeelheid“. Of tegen de problemen-ziekte, „waarbij voor het contra en voor het pro evenzeer te pleiten valt“. Of tegen de „overdreven hoffelijkheid“, die bij de tegenstanders eerst het goede en ware waardeert, „terwijl eerst daarna de kritiek, die zeer beschelden en vooral zeer zacht wezen moet, volgen mag“. Maar, zoo zegt de hoogleeraar: „zoo wordt geen geslacht van besliste en klooke Calvinisten gekweekt“. Ook niet in betrekking tot het „kerkelijk standpunt“, want te dézér zake gispt de referent den geest, die de „Synodale organisatie, door Groen van Prinsterer gevloeit als de oorzaak van alle ellende in de Kerk“, „heusch zoo erg niet“ vindt; den geest, die „met de Synodale machthebbers“ „beleefdheidskaartjes wisselt“.

Twintig jaar geleden, — in dezelfde vergadering weer één van die altijd prachtige openingsredenen van Vonkenberg met zijn waarschuwing o.m. tegen „zoetlieve conferenties met allerlei -anen en -isten“, die voor velen het ideaal zijn, en die „blijkbaar zeer goed zijn te verenigen met hatelikheden aan het adres van de eigenlijke broeders in den inniger zin des woords, die zich ook in de praktijk aan het beginsel wenschen te houden“.

En dan is daar twee jaar later weer Vonkenberg op het appél: „schuwt het subjectivisme als een brandnetelbos“.

Twee jaar later is er die Bondsdag in Haarlem, waarvan ik me nog herinner, hoe opgetogen men mij 'smiddags vertelde over de krachtige rede van Vonkenberg 'smorgens, zijn rede „tegen de valsche eenheid“, met name ook op paedagogisch gebied. Hoe indringend waarschuwt hij tegen het verlangen naar „een kern“, die langzamerhand ook den „bolster“ tot „kern“ zou maken; maar ach, hoe dikwijls heeft juist omgekeerd „de bast“ de „kern“ verbasterd!... 'Pots de terre en Pots de fer zouden met elkaar uit wandelen gaan, en — toen hebben niet zij den tijdgeest voor Christus gewonnen, maar heeft de tijdgeest hen al meer van het belijdende christendom vervreemd.“

Het is een genot, in deze oude stukken te bladeren.

En waar wij, met enkele publieke uittalingen van sommige vooraanstaande bondsfiguren voor oogen, alsmede met enkele lacunes ter plaatse waar een goede informatiedienst nuttig had kunnen werken eveneens voor oogen, het niet ondienstig achten, een halve eeuw na Vonkenbergs initiatief aan deze oude klanken te herinneren, daar worde in dit artikelje de ernstige begeerte onderkend om onzen welgemeenden gelukwensch te houden in den christelijken stijl. Het „welgemeende“ krijgt alleen daarin verificatie.

K. S.

Bijzondere Openbaringen en de Reformatoren.

Nu de vorige week in dit blad een artikel verschenen is over bijzondere openbaringen en de waardeering ervan bij onze vaders, zullen de lezers van „De Reformatie“ er misschien prijs op stellen daarbij ook nog het oordeel te vernemen van enkele Reformatoren.

Bij hun strijd om de volmaaktheid en genoegzaamheid van de Heilige Schrift hebben ze ook gestreden tegen mystieken van allerlei slag, die zich voor hun dienst van God beriepen op heimelijke openbaringen, verschijningen van engelen, of ook op een verschijning van den Christus zelf.

Reeds Luther heeft tegenover hen scherp positie gekozen. Dit spreekt te sterker, waar hij ten opzichte van den geheimzinnigen achtergrond der wereldgeschiedenis zich nooit geheel heeft kunnen onttrekken aan de vreemde verbeeldingen der Middeleeuwen met hun geloof aan spoken en booze geesten. In zijn „Tischreden“ staan daarover heel bizarre dingen. Men denke voorts ook aan de beklemmende geheimzinnigheden, die hij van de duivelen wist te verhalen. Ook bij de leer der engelen mist men de soberheid, waarmee later Calvin daarover zou handelen.

Toch verwerpt Luther met kracht alle geheimzinnigheden en buitennissigheden van hen, die voor hun bijzondere vroomheid zich op bijzondere openbaringen beroepen. Hij moet niets hebben van enige openbaring buiten het Woord Gods om en diskwalificeert alle gezichten en dromen, die daarop zouden deelen. Zoo verklaart hij: de duivel is een geweldige en wonderlijke geest, die heiden, zij, die waken of ook zij, die slapen, bedriegen kan. (bij Genesis 40: 16-19). En wanneer hij bij zijn verklaring van Genesis 6: 5, 6 spreekt over de onbegrijpelijkheid Gods, erkent Hij eerst, dat wij het wezen Gods niet kunnen uitvinden en dat Hij ons daarom zulke dingen heeft voorgelegd, die wij kunnen verstaan. En daarop verklaart hij: zij, die zich beroepen op verborgen openbaringen, heimelijke gezichten of bijzondere verlichting zullen of van Zijne Majesteit verdrukkingen lijden of in de dikte duisternis blijven, zó, dat zij God niet kennen. Hij verwijst ter nadere adstructie naar Spreuken 4: 19: de weg der goddeloozen is als donkerheid; zij weten niet, waarover zij struikelen zullen.

Calvin is niet minder radikaal. Wel erkent hij, dat de profeten onder het Oude Testament dromen en gezichten hadden, maar wanneer hij bij Joël 2 of Handelingen 2 spreekt over de jongelingen, die gezichten zullen zien of de ouden, die dromen zullen dromen, is dit voor hem niet anders dan een omschrijving van het profetisch ambt aller geloovigen. Het is, dat zij in „de gemeenschap des verbands“ verlicht zijn met de „hemelsche wijsheid“, d.i. de leer der Schriften en daaruit spreken.

Kenmerkend voor zijn standpunt is voorts wat hij zegt in een preek over Job 4: 12-19. Eerst handelt hij over de heerlijkheid van het Woord Gods, dat wij in alle ootmoedigheid hebben te ontvangen. Hij verklaart vervolgens, dat wij er mee tevreden moeten zijn, dat God ons alleen door Zijn Woord onderwijst, zonder te vragen naar nieuwe gezichten, zooals er vele vrijgeesten zijn, die zouden willen, dat een Engel uit den hemel afdaalde en een of andere openbaring hun ten deel viel. Daarmee doen zij groot onrecht aan God, daar zij zich niet tevreden stellen met datgene, waarmee God zich zoo vertrouwelijk aan ons verklaart. Want wanneer wij de Schrift hebben is het zeker, dat niets ons ontbreekt, daar wij toch in het licht van het evangelie een volkomenheid van wijsheid hebben, zooals de heilige apostel Paulus dat aantoonst. Daar dit zoo is, toonen zij, die nog altijd geprikkeld worden met een ijdel verlangen naar eenige gezichten, dat zij nog nooit hebben verstaan wat de Heilige Schrift is. Laat ons dan tevreden zijn, dat het Gode heeft behaagd ons Zijn openbaring te geven zoowel door Zijn profeten als door onzen Heere Jezus Christus, Zijn Zoon; wetende, dat Hij daarmee een finaal einde voor ons gesteld heeft, zonder verder te gaan. En inderdaad — wij zien waar toe zij gekomen zijn, die zoo den rechten weg hebben willen verlaten en de grens wilden overschrijden: want vandaan is de schrikkelijke verwarring gekomen, die hij het pausdom is; dat is het ook, waarop de paus zijn geheele leer grondt. Want hij zegt, dat de apostelen niet alles hebben bekend gemaakt wat nuttig was voor de Kerk en dat de Heilige Geest is gekomen, opdat men nieuwe artikelen kon opstellen. Voorzover dus de paus en al zijn medeplichtigen zich niet gehouden hebben aan de zuiverheid van de Heilige Schrift, moest God ze wel verblinden met hun droomerijen... Dat is gekomen van hun duivelse nieuwsgierigheid, dat ze niet tevreden geweest zijn zich eenvoudig te laten leeren door de Heilige Schrift. Dat is het ook waarop vooral de godsdienst der Turken is gegrond: Mohamed heeft gezegd, dat hij het was, die een andere openbaring, buiten het evangelie om, moest brengen... Het eind van deze passage is: Dat wij dan van onzen kant volgen den regel, dien God gesteld heeft en dat we niet zoo vermetel zijn God te willen verplichten toe te geven aan onzen smaak of gril.

Goes.

W. H. VAN DER VEGT.

HET

Nog één
over. En
afloop.
wekte hij
welnu, wa
zijn als e
aan zijn
Het spr
Prinsterer
antwoord
die nobele
merkt, leg
wachtinge
Vurig h
tot een ge
Kerk gele
een echte
komen o
den om v
haar Heer
der Kerk
eenheid, c
Toch
vangen, w
vloed op
tweijfelde
lijkheid v
vormde K
Velzen, d
weel, heel
de herstel
schap twi
gemeensch
vruchtbaar
ontwikkeld
Groen
in den st
Glasbelde
stelde.
In zijn
zindheid
scheiding
king aan
en stelt h
tuiging te
kerkgenoe
Maar te
den gang
scheidene
Afscheid
dat de Af
geworden
vragen v
denen zw
hartig be
naderen
doen. De
liefde mo
loovigen,
hoopt Gr
En zijn b
aangrijpet
verwachti
„Doch,
beschouw
eigen terr
standpunt
zamenwer
scheidene
denken d
Hervorm
heid; laat
gebruiken
verkregen
voor ons
onbekrom
Schriften,
authentiek
bescherm
van buite
hoedanigl
heid verl
voeding, v
in het we
lijkheid d
geestelijke
hankelijkl
van predi
kondiging
eischen e
wal tot
zielen be
in poging
zuinden
het oog l
doen gelu
zijn der
het kerkg
onwaarde

1) „Elke vergelijking loopt mank“, niet te vergeten! K. S.

1) Aan D
2) Het R